

बाखाहाडचिआ पमुवाकुतिवा रेदियोखिमदोबो कोरोना भाइरस हे कोभिड-१९ (अकलेता),
सिमाखेनबो ध्याकमालामचिकु खिप्मावा

Cultural Survival

पुमा

भारा हेन्खानिहोनदो बाखाहाडचिआ
कोरोना भाइरस हे कोभिड-१९ (अकलेत)
सिमाखेन मेनसितमडकु लाक्पा मुयाड । कल्चरल
सर्भाइभल साप्तेन रेदियो पड तानदुमचिदोकोड
अकु सिमाखेनदोकोड साप्तेनदो तायाडकु
किमाखेनदोकोड हडमेत्मा पड अकु सिमाखेनदो
खसडनि यायोक् मुमा निकिना मफायाड ।
सापतेनयाकु बाखाहाडचिआ अकु सिमाखेनदो
खसडनि यायोक् मुमा पड अकु सिमाखेनदोकोड
खसडनि हडमादोत निकिना हडमावाचिबो निमा
सुलुम दोडदुम इत्मा तोचिआ कपिला पड
कतुप लादो दुमचि इत्याडसो सापतेनहोनदो
तायाछेकमा सापतेन रेदियोआ बढ्ढेडा होडछामि
मेत्त । सापतेन रेदियो बाखाहाडचिबो कच
दुमकु पिमादुम, साप्तेनबो सेवालादुम निमाया
पड मडकलड दुम पड सिन्मादुमचि रडलेन्माकु
अक सावायाम पा । तायाडे सावा । बाखाहाडचि
सापतेन रेदियोदोकोड तोकमायाडकु रडलेखा
दुमचिदोकोड सावा तोकमा लियाड ।

G. K. Angam

गलिना अङ्गारीमा
तिवाकमु कतोपाड
कल्चरल सर्भाइभल

डाइपुसड

अकु खिप्पापाबो कचुवा डाइपुसड निकु
अकु बाखाहाड रडकामिचिबो कोरोना भाइरस हे
कोभिड-१९ (अकलेत) सिमाखेनचिबो आक्माखेन
छाम्मा पड लाप्पा मुमा फामा ।

तोकमावेनचि

अकु कोरोना भाइरस हे कोभिड-१९ (अकलेत) सिमाखेन
हेमाखेनदो निहोनकु वाखहाडआ मुयाडकु रेदियो स्टेसनदो
निवाकुम रेदियोकमु, बाखाहाड दोडदुमकमु पड
कफेडवाचि खसडनि राकपाला लिमानिकु
दोडदुमकु कचुवा खिप्पापा ।

दाडसिन्मा

हेन्खामन्ना एत्तोड कोरोना भाइरस हे कोभिड-१९
(अकलेत)बो खेनदो युडयाड । अकु बिसुवाबो करडलेन्मा
बुलुम कसिनआ एत्तोड दोम्दिडेसि । अकु बिसुवा निहोन
हेन्खामादोडे सिमाखेन लिडेना । अकु खालाम्पाआ भारा
हेन्खानिहोनकु कोरिकोरि मन्नाचि मसेतिचिला ।
हेन्खानिहोनकु खावाचासुमचिछे मसेताडिचि । ह्वाबेरिआ
केआछे हेन्खानिहोनकु बाखाहाडचिदो ताकु बिसुवाखेनचि
उनमेत्याडसो बाखाहाडचिबो सावाकुवा रेप्पा मुमयाम्का ।

ह्वाकु आपचियाखेनबो कदोडदुमया मुमायामकापाआ केआ
निलोक बाखाहाडचिबो निलोक कसेवा, कओक्तो कनिमाक
दुडमावा मेतडकु पड बाखाहाडचिआ कतुपलादो कोरोना
भाइरस हे कोभिड-१९ (अकलेत) सिमाखेनदुमबो निलोक
पड निच्चेकु रडलेन्मादुमचि मेतडा । निलोक दुमनिकु,
बाखाहाडचिबो कच छाम्पारि ताया युडयाड । कच आसेयुकु
चाछाफादुम, पड ओक्तोचिबो तायाखिम युडयाड । तोचि
कमुमदो मयुडडेन ।

अकु सिमाखेन बेरिदो बाखाहाडचिआ ओन्हमायाडकु
रडलेन्खादुमचिआ मडकलड मेतयाड । अकु
हेन्खानिहोन आपचियाखेन बेरि रडलेन्खादुमदो अकनिडे,
निच्चेकु रडलेमा छामलेमादो बाखाहाडचिआ कतुपलादो,
इत्मादोत पड रडमादोत । थोत्तिपाआ कोरोना भाइरसबो
दोमचियाखेनदो बाखाहाडचिबो हडमा लामदो कल्वरल
सर्भाइवलबो बाखाहाड दुमकामुचिबो लाक्पा पड तोचिबो
हडमालादो मडकलड लिनिकिना अक खिप्पापा लोसिकु ।

अकु खिप्पापा असफेडदो युडयाड । देडसा फेडदो
कोभिड-१९ (अकलेत) सिमाखेन राकमादो रेदियोकमुबो
लाक्पातिवा, हडमाला पड मुम्पा खारुमाछेकचि
चुवाकेनडेन ।

बुसित फेडदो

बाखाहाडचि छामलेनमा लियाडसो सिमाखेनबो कनिमाक पड नचिचेबो रडलेन्मा दुमचि मुन्मा पड फेमादुमदो कचुवा निलोक मेन्मा दोत ।

आसेकु वाता : रेदियोदुमकामु र थाडाकामुचि

- १.१ निलोक लिमा रेदियोकमुचिबो कच आसेकुलाम ।
रेदियोदो तिवाकमुचि भाराडे निलोक लिमा
हेन्खानिहोन निमा सुलुम यायोक हाडहोन पड
सापतेनहाड पड निलोक सुलुमहाडचिआ खाइत्दाकु
दुमचिदो मित्याडसो खन्नानिनआ रेदियोदो
तिवाकमुचिबो हे योडनिबो डसड हडमायुडमा तिवा
मुमादोत ।
दोडदुमकामुबो खाडमादो एन सिन्मा
इत्दानुम । सिमाखेनदो ओह्यालि-तोह्यालि
वान्मापादो होडछामिआ छाकमा पड लोकमालाम
ममेत्डन किना सारिहेनयाडदोकोड हडमा पड
सारिहेन्मा मेनलिडे रडलेन्मा दोडदुम मुमावादो
कलापकछेकचि पड होडछामिदोकोड योडमारि
डसड आसोयुलो डे पछेकमिन कलाम दोतमा दोत ।
रडलेन्खाखिम हे स्टुडियोकोड पड बुडखायादो
कुकुरिचि तोकमा दोत ।
भारापाडदो रोपचियाखेनदो तिवा
मुमयामभेन अकफेड कुचिदो निलोक फेडमा

असपोड बेरि बड्ढे मन्ना
बैतमा पलिनिनकु
बेरि बैत्दानुम । भारा
मन्नाचिदो सापतेन
माडरवा मुयाडसो पड
डापिपयाडसो स्टुडियो हे
तिवालादो वाडाचि ।

- दोत । अकफेडदो आसेदोडेकु पड निलोक सुलुम
परिनिनकु हे आदिपा दोकोडडेकु रोपकावाचि
युडयाडनालो तोचिबो चोप्मा मुयाडसो
खिमदोकोडडे क तिवा मुमारिबो भाराकु काचि
इत्मादोत ।
रोप्चियाखेन मित्तादाचि । हे खन्ना सापतेनदो
तिवामुसि तपुडयाड नालो सापतेन होडछामि पड
सापतेनयाकु सिन्तामिचिआ रडमा-छाम्मायाडकु
कोकसातिन । अकु कोडमा निकु काबो राकपाला
लिकु आसेयुलाम ।
तिवामुखातेन पड तिखाला साडमा
डसानुम । तिमालाबो भाराकु ज्याडकुमाचिदो
बिवावा, वासुपचिआ बेरिबेरिदो सडसाचि ।
नाबेकएनबोदो हकवा छेककुचि हे फिन्मावा
पाक्चि । अकु योडमारिचिआ बिसुवाखेनचि
मतात्तिचि । थोलिपाआ तोचिबो रेडमा मुएपड
कबेरिबेरि नाबेरेकएनबो फिन्वावा सिमापुड
मेत्तदानुम । एन पड फेडबो कुकपालादो होडछामि
लिसानुम ।
पिमादुम चिनपड रेडमावाचि नाथेपमा मेनलिकु
मेत्तादानुम ।
खन्नाआ बिवा सिकु ओकतो युडयाडबो तित
खाम्मा तरि । खन्नाआ बिवासिकु वासुप ओकतो
लाडमापादो खिन्मा तरि । रेडमाचि क्लोरिनआ
सुमा पलिनिन । क्लोरिनबो हाम्माआ रेडमावाचि
पोप्दिचि ।
रेदियोदोबो असपोड बेरि बड्ढेदो मन्नाचि
मेनबेत्तदानुम ।
असपोड बेरि बड्ढे मन्ना बैतमा पलिनिनकु
बेरि बैत्तदानुम । भारा मन्नाचिदो सापतेन माडखा
मुयाडसो पड डापिपयाडसो स्टुडियो हे तिवालादो
वाडाचि ।
रेकडिड स्टुडियोदो तिवादुमचि मुन्मा
मेनमु अनलाइनदोकोड तिवादोडदुम मुवाचि ।
रेदियोबो ककापमाओड वाडाकिन ओनलाइनदोकोड
तिवादुमचि मुन्मा पड फेन्मादोत । कोइन खन्नाओड
ओनलाइनदोकोड तिवादुमचि मुन्मा पड फेन्डमावा
रेडमाकेनचि मेत्तदड नालो टेलिफोनदोकोडडे
तिवादुमचि फेनमा दोत । उदित्ति इत्मायाकु लिडदो
यवाडा रेदियो सोडवा हे स्टिमिडबो उन्नि हेलिकु
युडयाड । www.giss.tv

बुसितफेड

२.१ तिवादुमबो रेडमाता मुन्माबोरि

अकु फेडदो बाखाहाड दोडदुमकमुचि होडछामि लियाडसो दुमलादो वाडमा निनाम बुलुम निमा यायोक्खा पड रामदुमचि निकु वेवसाटरआ कोरोना भाइरस हे कोभिड-१९ (अकलेत) सिमाखेन सायादुमचिबो कचुवादुम युडमेतुड याड ।

मेनिसन पड फिमा दोडदुमचि छितानुम । हेन्खानिहोन निलोक यायोक्खाआ फिमादोडदुम पड सिन्मायाकु भारा दोडदुमखा पड बेरिलादोकोड फेन्मा दुमचि इनफोपेसिक दुमलाआ रडमा मेन्याड । फिमा दोडदुम पड फिमा सिनमायाआ मन्नाचिदो दोमकाया मुन्याड । अकु भाराचि छित्मादोत ।

सिमाखेन पड बिसुवाखेनबो हेन्खानिहोन निलोक यायोक्खाआ खाइत्ताकु मित्मादुम, होडछामि पड तायासिवाचिदो कोड मेतदानुम । मित्दाचि, खन्ना अक दुमसिवादो तायापोड छे पे, तायाकमुछे पे, थोत्तिपाआ मन्नाकले, वानखेनकले नर्सचि ओक्तो कमुचि पड सिमाखेनवा रामनिलोक कामुचि बो लाम्माकेनआ अकु सिमाखेन पड अकुबो तायाकेनचि रडमा मले ।

बाखाहाडबो कतायादोकु आसेयुक ओक्तो पड छापमालामचिबो पोन्मा दोत । बाखाहाडचिओड आक्मा सावा पोन्मा आसेयुक खामाचि, ओक्तो, खुलाचाचि ताया युडयाड । थोत्तिपाआ बाखाहाडचिबो थ्वाकु निलोकराम कमुचि पड थ्वाकु कसिन मन्नाचिओड आसेयुक ओक्तो पड तोचिबो रेडमादो दोडदुम मुवाचि ।

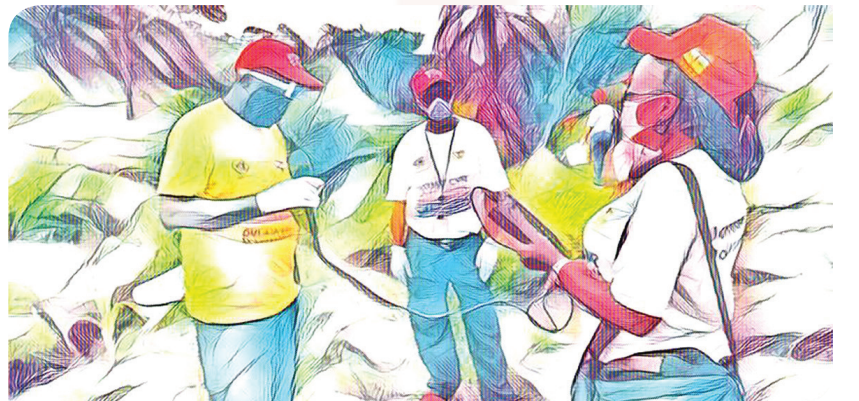
काबो का तानपोडचिआ कतुप लादो पड हाडहोनदोकु भाराआ कतुप लादो दोडदुमचि फेडमुमा दोत । दोडदुमचि नचिचेकु मुमा दोत । बाखाहाडचिबो कचलादो निलोक पड रिमलो तुप्माबेरि दकछाहोनबो ताया पोन्कु, पड तोचिबो

कतोकमालिकु दोडदुमचि फेडमा दोत । एनला कचेपकु मन्नाचि मेतदड नालो, एनलापिमाकले मन्ना लाम्मा दोत । पड दकछाहोनदो पिमालादोडे दोडदुम पान्मा दोत । हाडहोनदो दोडदुम रेडचि बढढडे दुम पड लेन्माचि रेडमाचि मुन्मा लिडेन । तोचिबो फेड मेतदानुम । अकु खिप्पापाकु कदाडदो खन्नाआ सिमाखेनचिबो निलोक लेन्मादुमचि बेबसाइट पड लिडचिदो डेनडेन ।

रिमिपाडमि चुरुप्पादोकोड हडचि । बिसुवाखेनबो पुमाखादो भारा दोडदुमचिआ अकु चाइनिज सिमाखेन मरडडेन । अकुआ एसियालिचि रोप्पाखेन मुडेन । अकुआ मुन्नादुम पड कछादुम हेन्खानिहोनदो फेडमा फाडेन । भारा हेन्खानिहोन याडदुप्पा खादोकोड हाडहोन मलिप्पाकु मन्नाचिदो आप्मा पड तुरि ममुयाड । थोत्ति पाआ ला छेन्मा पड रेडमाबेरि निलोक तायाछेक्मा दोत । साआछे बाखादुम चाइत्मा हेन्खानिहोन युडखावा पड निमाचोडमा रडमा छाम्मा मेनमुदानुम हे थ्वाकु रडमखेनचि मेनमुदानिन ।

मन्नाबो तोक्माकेनचि तायाछेककु फोडमा मुनमादोत । कोभिड-१९ (अकलेत) सिमाखेनबो रडमावादो बुडखामन्नाचि पड बुडखानिहोनदो कडमायाडक मन्ना, करोपचि, तोचिबो कच खिमपाड पड निलोक सुलुम मन्नाचिबो आप्माखेनदोकोड हडमेत्मा मन्नाबो तोक्मावाबेनको मुन्मादोत । आत्तुरिपाआ दोडदुमबो कबेरि हामादोत । रेदियोदोछे मन्ना तोक्मावाबो दोडदुम फेन्मा कबेरि पड तिवाला हामादोत ।

सिमाखेनदो चखोड रेष्मा नसडकु युडपलिनिनबो योडमारिचि मेनफेन्दानुम । कोइना साआछे अकु चखोड ओक्तोबो पड रोकमाखेन निमा चोडमा मेतडानि रडनालो दोडदुम कमुचिआ तोपेलिडे रडमा

सडमा दोत । थ्वाकुबो पलिनिनकु सिन्मादुम पड
बेथेन छुलुम पड पापावा ओक्तोचि छेन्मा दोत ।

होडछामि मन्नाबो कलेन्माडसड फेडमावाचि ।
कोइना मन्ना पोप्दोनालो हे कोभिड-१९ (अकलेत)आ
पोप्दाकिना सियानालो, तकु मन्नाबो कसाकुलडआ
आप्माखेन पड तुकमारिखेन सायारेम्मा
मेत्दानुम । सोमतुकमा मेत्दानुम । निलोक सोनयाडसो
कआमाखेन सकसानुम । सडमाबेरि तुकमारिहाड
डसड मित्दानुम ।

दक्छाहोनदोकु दोडदुमचि फेडमेत्दानुम ।
दक्छाहोनदोछे दोडदुमबो कचुवाहाड सिन्दानुम ।
सिमाखेन रोप्पा यत्तमाडकु योडमारीबो हाडहोन,
सोहोन, सापतेनहोनदो सकसानुम पड फेडसानुम ।
तोपेलिदो खाकु पड खसडकु तिवाबेनचि छाकडेन,
खाककु तिवाबेनचि लापडेन । तकुचिबो बाडचि
पड रडचि ।

मितडेसानुम, रेदियो आपचियाखेनकु मन्नाचिबो
यारिसड सडकलड तुप्पेन्ता पड सारिखेन देत्याडकु
मन्नाचिदो रडमेत्ता लाम । सारिखेनदोकोड हडमादो
यारि खाडमा दोत ।

१.१ दक्छाहोनदोको कोडछाप्पाचिबो रेप्पा मुवानुम :

छाकमालादो युडेकापाआ अकनिक मित्मादुम
रेप्दानुम । साकुलडचिबो खाडमारेकमाचि पड
खिमदोकु तिवाचि हामा रडमा दोत । डासिवा पड
दुमिसिवा छापलावाचिबो फेड मुवानिन । सिमाखेनआ
ताततिकु तायाराक्मा पड आप्मायाखेनबो उनमेत्ता
भाराकु रडतिवाचिबो रेप्दाचि ।

वादिनछा पड हकलकछाचिबो खिप्पाखिम खोपडेन
पाआ आपचिआखेन उनमेत्ता पड तोचिबो ताया
इत्मापाकु नडवा मुखा पड लेखाबो रेदियो
आकमाबेनचि मुन्मा दोत ।

वादिनछा पड हकलकछाचिबो रेदियोबो रिमलो
सायालोकमा पड रेदियोबो लामदोकोड नडवा-
नडवा दुमचि चिनमेत्तादो तायाहाडचि बुदानुम ।

बेरिलादो छाकमाखेन वाकमानिक कोभिड-१९
(अकलेत) सिमाखेन फुत्ता पेकनिकना भारादो
रडमा दोत । चोडमा बुलुमचिआ खाइत्दाकु दुमचि
काडमा रडमेत्दानुम ।

दक्छाहोनदो रेदियोदोकोड नडनिमा लोक्तामा
मेत्दानुम । नडनिमा लोक्तामा पड रिडेनडा छाम
पड रिसिया सोक्सानुम । सिमाखेन बेरि कएनचिपादो
रिडेनडा इत्दानुम । थोत्तिडे बिसुवाखेनदोछे
निलोकलामचि लाम्माकिन उन्निनिछे एनकमुचिबो
कचकिमा पड नारोकवाचि वाक्मा फासानुम ।

☞ पाक्पुन, लाङमाला, भारालाम छाकडेनकुवा सङसोकवा उनमेत्माबो सापतेनहोनदो फामा चिन्मा पङ केओङ युङयाङकु चामावाचि हामाचामा रङमा दोत ।

☞ कोरोना भाइरस पङ निदानदो ताकु भारा सिमाखेनदोकङ तम्मारिकु सङसोकवा निलोक युङमा, माबाखा पङ हङमा बेन्माबोबेरि चालित्मा पङ सङपुवाचि लिन्मा रङमेत्मादानुम । खिमदोकु भाराचिबो उन्दाकुतिछे बुङवाखा पाक्मा रङलेमा दोततनुम । आसेयुक पङ युङडेताकु चासिवाचि लिन्मा छामलेमा दोतानुम ।

☞ दक्खाहोनदो अक्किङे फाम पङ छाम्मा, अक्किङे लिमा, पङ जोजोकु बिसुवाखेनचिछे आक्मा छेकमादो रङलेमा दोतानुम ।

☞ दक्खाहोनदो निलोक युङमापाचिदो तायाछेकयाङसो काङमेत्मा दोतानुम । खावा लोकमाइत्मा बेरिदोछे बिसुवाखेन तामारि । बिसुवाखेन ताकु ह्वाकु दोङदुमचिछे दक्खाहोनदो रङमादोतानुम ।

☞ आ सुलुमबो आक्मा सावा रेप्कु चा चामा रङमा दोता पङ बाखाहाङबो आसेयुकु चामापाचि रेदियो दोङदुमचि पुमाकिन फेङमा दोत । बाखाहाङचिबो आसेयुकु चाआ सुलुमरामदो योङमारिचि मङकलङचाचि खाइत । आसेयुकु चा चामाआ चावाङ हङि निकुदोङदुम आ पापावा राबुवाचि चोपुमनालोछे सिन्दुम ।

००

दक्खाहोनदो
निलोक युङमापाचिदो
तायाछेकयाङसो
काङमेत्मा दोतानुम । खावा
लोकमाइत्मा बेरिदोछे
बिसुवाखेन तामारि ।
बिसुवाखेन ताकु ह्वाकु
दोङदुमचिछे दक्खाहोनदो
रङमादोतानुम ।

१.३ वेवसाईटहरू

कोभिड-१९ (अकलेत) दुमचि बाखाहाङचिबो लादो पुमायाकु दोङदुमचि कल्चरल सरभाइभलबो इन्डिजिनियस राइटस रेदियोबो वेवसाईटदो तोकि ।

Cultural Survival : https://rights.culturalsurvival.org/radio-spots-search/field_radio_series/COVID-19-85/language/en/language/und

कोभिड-१९ (अकलेत) दुमचि निलोक दोङदुमचि हेन्खानिहोन निलोकबुलुम यायोक्खाबो वेवसाईटदो तोकि ।

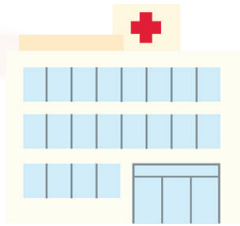
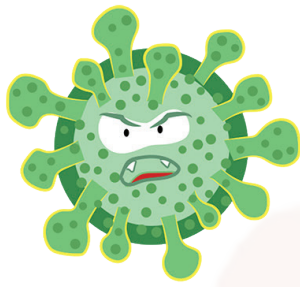
World Health Organization <https://www.who.int/es>

कोभिड-१९ (अकलेत) दुमचि दोङदुमकमुचिबो आखानिहोनबो वेवसाईटदो तोकि ।

International Journalists' Network: <https://ijnet.org/en>

कोभिड-१९ (अकलेत) दुमचि लामका दोङदुमचि हेन्खानिहोन निलोकबुलुम यायोक्खाबो वेवसाईटदो तोकि ।

Global Investigative Journalism Network: <https://gijn.org/gijn-en-espanol/>

Cultural Survival

2067 Massachusetts Avenue
Cambridge, MA 02140
(617) 441-5400
www.culturalsurvival.org

Puma Rai Indigenous Language, Nepal

Coordination : Dev Kumar Sunuwar

Translation : Praveen Puma

Layout : Laxman Sunuwar